

Katedra speciální pedagogiky Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova

Okruhy ke státní navazující magisterské zkoušce:

Speciální pedagogika

1. *Konstituování české speciální pedagogiky a charakteristické rysy jejího vývoje, cílové skupiny české speciální pedagogiky v historickém kontextu a příspěvek významných osobností k pochopení speciálních potřeb osob s postižením.*
2. *Rodiče, psychické potřeby rodičů, sourozenecké vztahy; včasná intervence, zdroje resilience; raná péče – její role, legislativní ukotvení, mateřská škola, její role, legislativní ukotvení.*
3. *Zákonitosti socializace dítěte raného a předškolního věku, hra a její členění. Senzopatická hra, principy dle Komenského, hra jako diagnostický a terapeutický prostředek.*
4. *Přípravenost na školu – složky školní zralosti. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, screening, diagnostika.*
5. *Legislativa týkající se školské problematiky vzdělávání a diagnostiky žáků s mentálním postižením, souběžným postižením více vadami (školský zákon, vyhlášky).*
6. *Inkluze, vzdělávací potřeby žáků v inkluzivním pojetí, změny v pojetí žáka, možnosti individualizace a diferenciací postupů ve výuce heterogenních žákovských skupin, příprava a využití individuálních vzdělávacích plánů (IVP) pro žáky se SVP.*
7. *Terminologická východiska, charakteristika jednotlivých stupňů mentálního postižení, klasifikace mentálního postižení, oslabení kognitivního výkonu. Etiologie mentálního postižení.*
8. *Okruh osob s těžkým postižením, souběžným postižením (vymezení, terminologie, etiologie, prevalence). Mozková obrna (klasifikace, specifika, edukace).*
9. *Vývoj komunikace. Narušená komunikační schopnost, časté diagnózy NKS v a předškolním věku – jejich etiologie, symptomatologie a možná náprava. Systém logopedické péče ve zdravotnictví, systém logopedické péče ve školství a sociální rehabilitace.*
10. *Služby speciálněpedagogického poradenství v ČR. Poradenský systém, legislativní vymezení. Školní poradenské pracoviště: výchovný poradce, školní metodik prevence, speciální pedagog, školní psycholog. Další podpůrné instituce, speciálněpedagogická centra, střediska rané péče.*
11. *Podpůrná opatření v edukaci dětí a žáků s mentálním postižením a souběžným postižením. Postavení asistentů pedagogů pro školní praxi, přímá a nepřímá práce, pedagogický asistent, osobní asistent.*

12. *Symptomatické poruchy řeči, alternativní a augmentativní systémy komunikace využívané u dětí a žáků s mentálním postižením z pohledu poradenského speciálního pedagoga.*
13. *Základní kurikulární dokumenty a jejich význam pro práci učitele (speciálního pedagoga). Rámcové vzdělávací programy, učební plány, učební osnovy, tematické plány a další dokumenty. Práce učitele se školním vzdělávacím programem.*
14. *Využití speciálních terapií ve vyučovacím procesu se zaměřením na žáky s mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Expresivní terapie – vymezení. Vybrané metody L. Nielsen, Bazální stimulace, komunikační systémy, dechová gymnastika, Trampolining, Hydroterapie, Balanční cvičení, Cvičení na rehabilitačním míči, Snoezelen, Klokánkování, Motýlí masáže, konejšivý dotek.*
15. *Současný stav edukace žáků se souběžným postižením a edukace žáků s mentálním postižením u nás a v zahraničí. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální. Speciálně pedagogická diagnostika u žáků s mentálním a souběžným postižením – obsahová a metodologická stránka diagnostiky.*
16. *Podpora komunikace u osob s těžkým postižením a souběžným postižením více vadami (taktilní podněty, stimulace v předřečové úrovni, intervenční postupy). Alternativní a augmentativní komunikace (referenční předměty, fotografie, piktogramy, Makaton, VOKS).*
17. *Poradenství pro osoby se zrakovým postižením - raná péče, poradenství pro občany starší 15 let (Tyfloservis o.p.s., krajská Tyflocentra, SONS, Rehabilitační a rekvalifikační středisko pro nevidomé Praha-Dědina), domovy pro osoby se zrakovým postižením, centra na podporu studentů na vysoké škole.*
18. *Možnosti pracovního uplatnění zdravotně postižených občanů - zácvikové kurzy, chráněné pracovní místo, pracovní rehabilitace. Státní a neziskové organizace. Podporované zaměstnávání – vývoj, definice, cíle, úkoly, agentury podporovaného zaměstnávání, cílové skupiny*
19. *Fenomén dospělosti, pojetí dospělosti (právní, sociální, biologické), sociální role a sociální status v kontextu dospělosti. Související články Úmluvy o právech osob s postižením OSN, strategické plány týkající se osob s postižením v ČR – význam, poslání, aktuální témata.*
20. *Poslání sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů prováděcích vyhlášek k tomuto zákonu. Kritéria hodnocení kvality sociální služby – standardy kvality. Riziko, přiměřené riziko, náležitý dohled, proces hodnocení rizika, služba zaměřená na člověka. Obecná charakteristika vybraných služeb sociální prevence (raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, Domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace.*

21. *Cesta od vzniku speciálních zařízení k současným řešením podpory osob s postižením, peripetie vztahu společnosti ke zvýhodněným osobám, nové trendy uplatňující se ve vyrovnání příležitostí osob se zdravotním postižením a redefinice jejich lidských práv.*
22. *Svéprávnost, poslání, právní úprava, proces, úloha opatrovníka, podpora, trendy v pojetí svéprávnosti osob s mentálním postižením, prognóza, prevence.*
23. *Současná koncepce školských zařízení pro výkon ústavní o ochranné výchovy. Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní či ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Formy náhradní rodinné péče – do vzdělávání.*
24. *Sociálně-právní ochrana dětí (SPOD) – pojem, předmět a právní úprava, orgány sociálně právní ochrany dětí a jejich úloha v systému edukace dítěte s diagnostikovanou poruchou chování. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.*
25. *Primární prevence rizikového chování ve školním prostředí ve vztahu k poruchám chování. Systém prevence ve školách a školských zařízeních. Tvorba a obsah Minimálního preventivního programu (MPP). Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28). Problematika šikany a záškoláctví a možnosti jejich řešení.*

Literatura:

- BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M. *Vzdělávání se zaměřením na inkluzivní didaktiku a vyučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu.* Brno, MU, 2016. ISBN 978-80-210-6678-6.
- BAZALOVÁ, B. *Poruchy autistického spektra v kontextu české psychopedie.* Brno. MUNI PRESS. 2011. ISBN 978-80-210-5930-6.
- ČERNÁ, M. a kol. *Česká psychopedie.* Praha: UK, 2008. ISBN 978-80-246-3071-7.
- DITTRICHOVÁ, J. PAPOUŠEK, M., PAUL, K. *Chování dítěte raného věku a rodičovská péče.* Praha, Grada. 2004, ISBN 978-80-247-0399-8.
- HÁJKOVÁ V., STRNADOVÁ I. *Inkluzivní vzdělávání: Teorie a praxe.* Praha: Grada Publishing. 2009. ISBN 978-80-247-3070-7.
- HAMADOVÁ, P., KVĚTOŇOVÁ, L., NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie. Texty k distančnímu vzdělávání.* Brno: Paido. 2007. ISBN 978-80-7315-145-4.
- KOMENSKÝ, J. A. *Informatorium školy mateřské.* Praha Kalich, 1992.
- NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K. a HÁJKOVÁ, V. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole.* Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. 80 s. ISBN 978-80-7290-712-0.
- NIELSEN, L. *Učení zrakově postižených dětí v raném věku.* Praha: ISV, 1998. ISBN 80-5866-26-9.

OPATŘILOVÁ, D., NOVÁKOVÁ, Z., VÍTKOVÁ, M. *Intervence u dětí se zdravotním postižením v raném věku. Texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-240-6.

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha. Grada. 2016. ISBN 978-80-271-9426-1.

ŠIŠKA, J., BEADLE-BROWN, J. et al. *The Development, Conceptualisation and Implementation of Quality in Disability Support Services*. Praha: Karolinum. 2021

TITZL, B. *Postižený člověk ve společnosti*. Praha: UK, 2000. ISBN 80-86039-80-0.

VALENTA, M. et al. *Psychopedie: [teoretické základy a metodika]*. 5., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Parta, 2013. 495 s. ISBN 978-80-7320-187-6.

VÍTKOVÁ, M. *Somatopedické aspekty. 2. rozšířené a přepracované vydání*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-134-0.

Zákonné předpisy a vyhlášky ve znění pozdějších předpisů, vztahující se k problematice speciální pedagogiky osob se zdravotním znevýhodněním.